THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
אידישע ווארט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

דער היינטיקער גענעראל סטרייק אין ארץ־ישראל

מיט דער באלפור דעקלאראציע האט ענגלאנד געוואונען די פריינט־שאפט פונ׳ם אידישן פאלק אין א צייט, ווען זי האט זיך שטארק גענויטיקט אין פריינט וואו נאר זי האט זיי געקאנט געפינען. ניט געקוקט אויף אלע שפעטערדיקע אנטוישונגען, איז אבער דער צוטרוי צום יושר־געפיל און ארנטלאכקייט פונ׳ם בריטישן פאלק ניט איינגעטרייסלט געווארן ביי די מייסטע ציוניסטן, אונטער׳ן איינפלוס פון דר. ווייצמאן, וועלכער האט געלייגט זייער פיל וואג אויף די בריטישע הבטחות אפילו דאן, ווען זיי זיינען טיילווייז געבראכן געווארן.

די דאזיקע אויסדרוקן פון צוטרוי האבן מיר כסדר געהערט אויף ציוניסטישע פארזאמלונגען. מיר האבן זיי אפילו געהערט נאך די אויגוסט פאסירונגען, פאר וועלכע די בריטישע רעגירונג איז אין זייער א גרויסער מאס געווען פאראנטווארטלאך. דער צוטרוי איז באזונדערס גרויס געווען צו דער ארבעטער רעגירונג און דער ארבעטער פארטיי וואס איז איצט אין מאכט. — ווייל זי איז דאך באטראכט געווארן ווי די פארקערפערונג סיי פונ׳ם בריטישן "פעיר פלעי", און סיי פון די אלמענשלאכע יושר געפילן איינגעדריקט אינ׳ם סאציאליזם.

די ווייטערדיקע אנטוויקלונגען האבן אבער די דאזיקע צוטרוי־פעסטונג אלץ מער און מער איינגעטרייסלט. דעם לעצטן קלאפ האט געגעבן איצטיקער אפשטעל פון דער אידישער אימיגראציע, — און אנצוהערעניש אויף די ווייטערדיקע אבזיכטן פון דער בריטישער ארבעטער רעגירונג, וואס זיינען אין פולן ווידערשפרוך צו אלע הבטחות וואס זי האט ביז צום סאמע לעצטן מאמענט געמאכט און א פארניינונג פון אלע אינטערנאציאנאלע און פערזענלאכע פארפליכטונגען וואס זי האט אויף זיך גענומען.

וויניק האבן מיר דערווארט, אז די זעלבע ציוניסטישע פירער וואס האבן מיט אייניקע חדשים צוריק ווידעראמאל און נאכאמאל באשטעטיקט זייער צוטרוי און געפילן פון לאיאליטעט צו דער בריטישער רעגירונג, זאלן איצט דארפן אנטוישטע און אפשר פארצווייפלטע אויפהייבן א פראטעסט באוועגונג קעגן איר. וויניק האבן מיר דערווארט, אז ענגלאנד זאל אזוי איגנארירן די פריינטלאכע געפילן פונ׳ם אידישן פאלק, וועלכע זי האט געזוכט אין א מאמענט פון נאציאנאלער נויט — און האט זיי געפונען.

וויניק האבן מיר דערווארט, אז דער אידישער ישוב אין ארץ־ישראל, וואס האט געקאנט זיין דער נאטירלאכער פריינט פון ענגלאנד ביים טויער צום מזרח, זאל איצט דארפן אויפהייבן זיך אין צארנדיקן פראטעסט קעגן דעם פארראט וואס איז בנוגע אים באגאנגען געווארן מיט דער בריטישער פאליטיק, — א פאליטיק, וואס האט געבראכט אהין צענדליקער טויזנטער אידן און זוכט איצט צו לאזן זיי דארטן איינזאם.

דאס זיינען ביז איצט געווען די אראבער וואס האבן באקעמפט דעם בריטישן מאנדאט אין ארץ־ישראל. דאס זיינען געווען די אראבער וואס האבן ביז איצט פראטעסטירט קעגן דער בריטישער רעגירונג דורך גענעראל סטרייקס. די אידן, כאטש זייערע רעכט האט מען געהאלטן אין איין טרעטן מיט די פיס, האבן געליטן און געשוויגן, — ניט ווייל זיי פעלט דער שטאלץ צו פראטעסטירן, נאר צוליב זייער גרויסן צוטרוי אינ׳ם יושר פונ׳ם בריטישן פאלק.

היינט גייען ארויס די אידן אין ארץ־ישראל אין גענעראל סטרייק, אין פראטעסט קעגן דער הימלשרייענדיקער עולה וואס איז קעגן זיי באגאנגען געווארן. היינט האט געפלאצט דער געדולד און דער צוטרוי פונ׳ם אידישן פאלק אומעטום, און אומעטום הערט זיך א שטים פון ביטערן פראטעסט קעגן דער האנדלונג פון דער בריטישער רעגירונג.

די בריטישע פאליטיק אין ארץ־ישראל האט אזוי געטריבן אויך דעם אידישן ישוב און די אידן אומעטום צום קאמף קעגן איר. די אידן מוזן זי איצט אויך באקעמפן דורך דעם איינציקן מיטל אין זייער באזיץ: דורך פראטעסטן.

צי וועלן די פראטעסטן העלפן? מיר ווייסן ניט. ענגלאנד אינטערעסירט זיך מער ניט מיט די פריינטלאכע געפילן פונ׳ם אידישן פאלק. עס וואלט אבער געווען אן אומ׳כבוד פאר די אידן צו לאזן טרעטן זייערע רעכט מיט די פיס, ניט ארויסלאזנדיק אפילו קיין ווארט פון פראטעסט.

און, אויב די בריטישע רעגירונג וויל טאקע ניט די פריינטשאפט פון די אידן און איז אנטשלאסן צו האנדלען קעגן זייערע אינטערעסן, זאל עס ווערן איינגאנצן קלאר: די אידן וועלן דאן זוכן זייערע פריינט ערגעץ אנדערש. עס זיינען דא נאך גענוג אזעלכע וואס נויטיקן זיך אין פריינטשאפט, און וואס ווייסן ווי צו שעצן דעם אידישן איינפלוס. עס איז אפילו ניט אויסגעשלאסן, אז די אידן זאלן קאנען געווינען די פריינטשאפט פון די אראבער, פאראייניקט אין א געפיל פון אנטוישונג מיט ענגלאנד . . .

א פאָליטישער "דעבויט"

אונזער יוניאן ארבעטערשאפט, וואס זארגט זיך בכלל ניט פאר קיין זאך אין דער וועלט אויסער א זאטן מיטאג, און פאר וועלכער זעלבסשטענדיקע פאליטיק איז טריף ווי חזיר, וועט אין די אנקומענדיקע פעדעראלע וואלן מיט מזל מאכן איר פאליטישן דעבויט.

ניין, זי וועט חלילה ניט ארויסשטעלן קיין אייגענע קאנדידאטן פאר׳ן פארלאמענט. דאס וואלט שוין געווען צו געוואגט. אבער אירע פאדערונגען וועט זי יא ארויסשטעלן, — צו די קאנדידאטן פון די צוויי הויפט־פארטייען. אזוי האט באשלאסן דער היגער טריידס און לייבאר קאונסיל.

און די פאדערונגען זיינען אויך ניט מי יודע וועלכע. און עס זעט אונז אויס, אז סיי די ליבעראלע און סיי די קאנסערוואטיווע קאנדידאטן וועלן זיי קאנען זייער לייכט צופרידן שטעלן.

די פאדערונגען באציען זיך בלויז ווידער אויף דער פראגע פון "א פולער פאמאיניצע" ("א פול דינער פעיל"), אויף דער פראגע פון טעגלאכן ברויט מיט פוטער, אזוי, הייסט עס, ווי ס׳איז דא ארבעטסלאזיקייט, און אזוי ווי עס קומען פרעמדע אימיגראנטן און נעמען צו די "דזשאבס" וואס באלאנגען צו זיי, צו די היגע טרייד און לייבאר יוניאן ארבעטער, לכן דארפן די קאנדידאטן צוזאגן, אז, אויב זיי וועלן דערוויילט ווערן, וועלן זיי זען עפעס טאן וועגן דעם. דאס הייסט, אין דער אונטערשטער שורה, אז זיי וועלן דארפן קעמפן פאר דער ווייטערדיקער באשריינקונג פון אימיגראציע.

אזעלכע מילדע פאדערונגען פון ארבעטער וואלט טאקע געווען באמת אן עולה ניט צופרידן צו שטעלן. באלד ווי די ארבעטער אליין אנערקענען אז דער שוך קוועטשט זיי בלויז אויף דער אימיגראציע פראגע, זיינען זיי דאך פונ׳ם קלאס פון "שכל־הישר׳דיקע ארבעטער". און — זאל עס טאקע אויסגיין צום קאפ פון די אימיגראנטן . . .

פאר אונז איז טאקע קיין ספק ניט, אז די ווייטערדיקע באשריינקונג פון אימיגראציע וועט נאך פארגרעסערן די ארבעטסלאזיקייט. אבער דער "טריידס און לייבאר קאונסיל" פרעגט ביי אונז קיין דעות ניט. און אליין זעט ער ניט ווייטער ווי די קאריטע . . .

די וואך אין פעדעראלן פארלאמענט

פון דעפ. א. א. היפס

אין פארלויף פון דער לעצטער וואך האבן זיך די מיטגלידער פון די גרעסערע פארטייען ארויסגעוויזן אין א שלעכטן מוט. די דיסקוסיעס זיינען אפט דערנידעריקט געווארן צו פערזענלאכע אטאקעס. דאס איז מסתמא דערפאר וואס מיר געפינען זיך איצט ערב עלעקשאנס און די מיטגלידער פון ביידע פארטייען ווייסן אז זיי שטייען פאר א ביטערן קאמף. צוליב דעם האבן עטלאכע דעפוטאטן געהאלטן רעדעס מיט א לאקאלן כאראקטער — וואס זיינען געצילט געווארן צו דערגרייכן די אויערן פון זייערע וויילער. אזוי צ. ב. האט איין דעפוטאט געהאלטן א פייערדיקע רעדע אין וועלכער ער האט מיט אלע אראטארישע קונצן געשילדערט די נויטווענדיקייט צו בויען א בריק איבער דעם קאנאל לאשין — לעבן מאנטרעאל.

אן אנדערער האט טררינגענד געפאדערט אז די ראדיא מעלדונגען וועגן דער רייזע פון דער גרויסער לופט שיף "ר׳ 100", וואס וועט אינגיכן פליען פון ענגלאנד נאך מאנטרעאל — זאלן איבערגעגעבן ווערן סיי אין ענגליש און סיי אין פראנצויזיש; פאקטיש זיינען די פראנצויזישע צייטונגען ארויסגעטראטן מיט זייער היציקע ארטיקלען וועגן דער פראגע פון "בי־לינגואליזם" (צוויי שפראכן). נאטירלאך, איז דער דאזיקער דעפוטאט א פראנצויז וועלכער פארטרעט א גרויסן פראנצויזישן באצירק.

אן אנדער מיטגליד פון נאווא סקאשיא, וועלכער פארטרעט א געגנט פון פישערס, האט געפאדערט העכערע שטייערן פאר אימפארטירטע פיש.

די דאזיקע ביישפילן דערוויזן דעם כאראקטער פון די דיסקוסיעס וואס גייען אן פאר א וואך צייט; און אזוי ווי די דעבאטעס וועגן דעם בודזשעט זיינען פארענדיקט — גרייטן זיך שוין פילע דעפוטאטן אהיים צו פארן.

* * *

דער בודזשעט זעלבסט איז אן אינטערעסאנטע שטיקל ארבעט — פון צאל־שטייער מאנעוורע. א גרויסע צאל ליבעראלן אין פארלאמענט זיינען געווען קעגן די פארשלאגן, אבער ווען ס׳איז געקומען צו דער אפשטימונג, האט קיין איינציקער פון זיי ניט געשטימט קעגן דער רעגירונג. ווי איינער פון די רעגירונגס אנהייגער האט מיר געזאגט, נאך דער אפשטימונג: "מיר האבן געשטימט ווי ליבעראלן, ניט ווי מיר האבן פארשטאנען". פארקערט, פילע פון די קאנסערוואטיוון זיינען געווען פאר דעם בודזשעט, אבער, א דאנק זייער פארטיי לאיאליטעט, האבן זיי געשטימט קעגן אים — חוץ דריי פון זיי, וועלכע פארטרעטן די שטאל אינדוסטריע. די דאזיקע דריי קאנסערוואטיוון האבן געשטימט פאר דעם בודזשעט און קעגן זייער פארטיי. די אורזאכע דערפון איז וואס צווישן די ארטיקלען וואס ווערן דערמאנט אין דעם בודזשעט, אויף וועלכע די צאל שטייערן וועלן פארגרעסערט ווערן, זיינען דא פיל שטאל ארטיקלען. איידער די דיסקוסיע וועגן דעם בודזשעט וועט זיך פארענדיקן, וועל איך נאך מוזן ארויסטרעטן מיט מיין פראטעסט קעגן פארגרעסערן די פראטעקציע פאר דער דאזיקער אינדוסטריע. לויט מיין מיינונג איז פראטעקציע פון א געוויסער אינדוסטריע, ניט מער ווי פראטעקציע פאר קאפיטאל, און מיינט בלויז גרעסערע פראפיטן. די מענשן וועלכע ארבעטן אין דער דאזיקער אינדוסטריע וועלן ווייטער ארבעטן 10־12 אדער 13 שעה א טאג און אפשר מער, און גאנצע 7 טעג א וואך. און כאטש דאס איז די לאגע, געפינען זיך בלויז צווישן די פארמער אדער ארבעטער גרופע, אזעלכע וואס דערהויבן זייערע שטימען קעגן אזעלכע אומענש־

אינם באלעבטעסטן ווינקל אין ארץ־ישראל

פון אונזער ארץ־ישראל׳דיקן מיטארבעטער.

י. אייגער

"צי קאנסטו דאס לאנד, וואו ציטראנען בליען

— — — — — — — — — —

אהין, אהין, אוי, רבניו, גוואלד וואלט איך געפלויגן אפילו באלד!"

איך בין געזעסן אין אן איבערפולטן אויטאבוס, וואס איז געפלויגן פייל אויס דעם בויגן איבער דעם שאסיי פון תל־אביב עזה. אזוי רופט זיך דער שאסיי, אבער אין אמת׳ן האקט ער זיך אפ אין רחובות, ווייל עזה און די גאנצע געגנט ביז עזה קאנען זיך לעת עתה באנוגענען מיט אייזעלאך און זאמד סטעשקעס; נאר פון תל־אביב ביז רחובות — איבער 20 קילאמעטער — איז פאראן א גוטער שאסיי, ווייל דא רוט ניט פון זון אויפגאנג ביז שפעט אין אוונט, — דא פארט מען אויף און אפ. אין אויטאבוס מיט מיר זיינען געפארן ארבעטער, קרעמער און קאלאניסטן. אט די קאלאניסטן פון די אלטע קאלאניעס, וועלכע די אידישע ארבעטער רופן "בועזים", ד. ה. א טיפ פונ׳ם אמאליקן ביבלישן בועז, א "קולאק" מיט א ביסל אידעאליזם, מיט פילאנטראפישע נייגונגען א. א. וו. אזוי ווערן זיי אפגעשאצט דורך די ארבעטער פון פארטייאישן שטאנדפונקט, פון קלאסענקאמף־שטאנדפונקט. קיינער וועט ניט לייקענען, אז זיי זיינען ענלאך צו בועז׳ן, די פראגע איז נאר צי איז בועז א נעגאטיווע פיגור? אבער ניט דאס בין איך אויסען.

אין דער האלטונג פון די דאזיקע קאלאניסטן, אין זייער קליידונג, אינ׳ם שארפן, באפעלערישן אויסדרוק פון זייערע געזיכטער שפירט זיך זעלבסטווירדע, זאטקייט און א פעסטער באדן אונטער די פיס. זיי פירן פון דער שטאט שיין פארפאקטע פאקטן, וועלכע זאגן עדות, אז זיי זיינען געקויפט ניט אין קיין אָרימע קלייטלאך, נאר אין רייכע מאגאזינען.

דער אויטאבוס פליט און פארביי לויפן אידישע גוט־געבייַדעס, אידישע ווירטשאפטן און אראנזשען גארטנס. איבער 20 קילאמעטער ציט זיך אין דער דאזיקער ריכטונג דער הינטערלאנד פון תל־אביב. עס דערמאנט די אומגעגנט פון די גרויסע שטעט אין קולטורעלע לענדער, וואו די זומער וואוינונגען ציען זיך קילאמעטערס־לאנג פון ביידע זייטן אייזנבאנען. יעדע עטלאכע מינוט לויפט דורך אן אויטאבאס, אן אויטאמאביל, א קאלאניסט אויף א גוטן, אראבישן פערדל, אדער עס טרייסלט זיך אן אראבער אויף אן אייזעלע. און צווישן די אומענדלאכע גרינע אראנזש־גארטנס דרייען זיך פלוצלונג אין א טענצל, ווי הויפעלע שטויב פון ווינט, די גלייכינקע רייען פון א ווייַנגארטן. א טראקטאר אטעמט שווער מיט שווארצן נאפט רויך און גליטשט זיך לאנגזאם מיט א קאלאסאלן טיפן אקער, וועלכער פארבארייטעט דעם באדן פאר אראנזשען פלאנטאציעס . . . די אפריל זון ווארעמט מילד און ווייך און־די גאנצע געגנט באדט זיך אין זילבער־ליכט און אין א פיינעם, שמעקנדיקן גערוך פון בליענדיקע געלע אקאציעס.

אט די געגנט איז שוין לעצטנס באלעבט, ווייל זי פארמאגט דעם טייערן, גאלדענעם עפל — דעם אראנזש. נאר פיל מער איז די באוועגונג דא אויסגעוואקסן פאר דער לעצטער צייט, ווען עס האט זיך אנגעהויבן די נייע קאלאניזאציע דורך די נאציאנאלע פאנדן — קרן קימת און קרן היסוד. צוריק מיט א פאר יאר האט דא דער נאציאנאל פאנד דערווארבן ביי 6000 דונאם באדן פונ׳ם אזוי גערופענעם קובע־קאמפלעקס און האט אים איינגעטיילט לויט דער סיסטעם פון אינטענסיווער לאנדווירטשאפט צווישן פארשיידענע גרופעס ערד־ארבעטער, וועלכע ווארטן שוין פון לאנג מ׳זאל זיי קאלאניזירן. דא האבן זיך געגרינדעט פאלגנדע קאלאניעס און לאנדווירטשאפטלאכע פונקטן: בית חנן, בית עובד, משק הפועלות (א ווירטשאפט פאר ערד־ארבעטארנס), לאנדווירטשאפטלאכע פארזוך סטאנציע, טירת שלום און אירגון חוחיקים (א גרופע דערפארענע לאנדווירטשאפטלאכע ארבעטער). ביי דער אלטער קאלאניע רחובות האט ער דערווארבן 2400 דונאם (פון אראבישן דארף זארנוקא) און האט זיי איינגעטיילט צווישן: שערים, דארף אלכסנדר מארמארעק, די קבוצה אויף דעם נאמען פון שלמה שילער הקבוץ המאוחד (פאראייניקטע גרופע) און פארזוך סטאנציע. נאך פונ׳ם אראבישן דארף ענאר האט ער דערווארבן 650 דונאם פאר דעם אירגון האינטנטיבי.

לעת עתה זיינען נאך דא סמנים פון די דאזיקע קינפטיקע קאלאניעס און פונקטן וואו ביידלאך, וואו פראוויזארישע באראקען, אבער אין פיל פון זיי האט שוין דער קרן קימת אויסגעבויט וואסער טורעמס און אייזערנע רערן וואס ציען זיך צו די פארפלאנצטע אראנזשן און שטילן מיט א ברייטער האנט די דורשטן פון די יונגע פלאנצונגען. עס איז א פארגעניגן זיי צו זעען; עס איז א פארגעניגן צו זיין א עדות פון אנשטיין; עס גיסט זיך שוויים פון מענשן און מילדע ליכט און ווארעם — פון דער זון, אבער ווי שווער ווערט דא יעדע זאך געשאפן. דאס וואס מ׳וועט דא פאר זיך איז ניט קיין אגרארע רעפארם, נאר איינפאך "מעשה בראשית." דאס איז א "יש מאין": אלץ האט מען געדארפט ברענגען פון אויסלאנד פונ׳ם מענשן ביז דער קלענסטער זאך, דא אויף דעם ארט איז גאר ניט געווען, און מ׳האט באדארפט שאפן די געלט־מיטלען אויף דאס דורכצופירן. יעדער אידישער ערדארבעטער האט אונטער זיך א לאנגע טרויעריקע געשיכטע, אין וועלכער עס פיגורירן לענדער און פעלקער, פארשיידענע פרנסות און וואנדערונגען, וואנדערונגען אן א סוף. און דאך... אזוי שטארק איז דער ווילן, אזוי ריזיק גרויס איז די גייסטיקע נויט צו האבן א היים . . .

אט גייען מיט די אקערס, געשלעפט פון פעסטע ־מוילאייזלען, אפגעברענטע בולגארישע אידן און בית חנן. דאס זיינען געוועזענע לאנדווירטשאפטלאכע ארבעטער, וועלכע זיינען געגנוג דערפארן אין ערד־ארבעט. דער נאציאנאל פאנד האט זיי געגעבן 2000 דונאם באדן, אויסגערעכנט אויף הונדערט משפחות, נאר דערווייל באזעצט דא דער קרן היסוד 40 משפחות. דאס קאלאניזירן פון א פאמיליע וועט קאסטן 700 פונט, — 300 פונט אויף יעדע פאמיליע האט זיך פארפליכטעט צו געבן די ציוניסטישע ארגאניזאציע אין בולגאריען און דאס איבעריקע גיט דער קרן היסוד.

איך שטיי און באטראכט זיי און עס פלאנטערט זיך א שטיק געשיכטע: אט די בולגארישע אידן זיינען דאך ספרדים. זיי האבן געוואנדערט, געוואנדערט ניט מער ניט וויניקער ווי א פאר טויזנט יאר, געשאפן א גלענצנדע צייט אין שפאניען, דארט מקריב געווען גייסט און בלוט און אוועק ווייטער מיט די ברעגן פון מיטללאנדישן ים ביז בולגאריען. צו וואס זשע איז דאס אזוי געשעען? וואס זשע איז דאס פאר א רעטזעלהאפטער וואנדערונג? . . .

געבענטשט זאלן זיין די הענט! געבענטשט זאלן זיין די, וואס האבן מקריב געווען דעם קץ און געמאכט א סוף צו דעם אומפארשטענדלאכן גלות־וועג פון די דאזיקע ספרדישע אידן! . . .

ניו־יאָרק

(צווייטער ארטיקל)

פון ז. מלמד

(שלום אויף זייט 3)

נומערן בארימט דורך קוואליטעט

די געלערנטע מענשן פון פארצייטיקן גריכנלאנד האבן באשלאסן אז די וועלט האט אנטהאלטן 7 וואונדערס. די פיראמידן די הייגנענדיקע גערטנער פון באבילאן — די קאלאסוס פון רהאדס — און 4 אנדערע — דאס זיינען געווען די 7 מייסטערשטיק וואס האבן פארגעשטעלט די גרעסטע מענשלאכע אקטיוויטעטן.

The Original
Seagram

אין מאדערנע צייטן "83" א בארימטער נומער — דאס מייסטערשטיק פון אלע ראי בראנפנס.

גענבאטלט פון די עלטסטע סטאקס פון בראנפן אין קאנאדע, דער רעגירונגס סטריפ דערציילט די געשיכטע.

83 RYE WHISKEY

153A